

LEESGEZELSCHAP, Het, vereniging van katholieke, Vlaamsgezinde intellectuelen te Hasselt, gesticht op 13 maart 1893 met als initiatiefnemers **Eugene Leën**, **Paul Bellefroid**, **Lodewijk Plessers**, **Huib Swennen** en **Victor Nickmans**, bij wie de Hasseltse kapelannen **Felix Coenegrachts** en **Karel van Swijgenhoven** zich aansloten.

Het Leesgezelschap profileerde zich als een Vlaamsgezinde culturele kring die zich volgens de standregels ten doel stelde "bij middel van studie en verzet de Vlaamse en maatschappelijke belangen te bevorderen en letterkunde en geschiedenis te beoefenen". De vereniging kwam wekelijks samen, legde een bibliotheek aan en organiseerde voordrachten. De voorzitter werd jaarlijks verkozen, de belangrijkste secretarissen waren **Leën** (1893-1932) en **Albert Kranzen** (1932-1982).

Het Leesgezelschap heeft het Vlaamse socio-culturele leven te Hasselt en in **Limburg** bevorderd. Het werkte mee aan de herdenking van de **Boerenkrijg** in 1898 en aan de viering van de 60ste verjaardag van de **Guldensporenslag** in 1902. In 1903, bij de viering van het tienjarige bestaan van het gezelschap, werd op initiatief van **Leën** besloten tot de uitgave van een jaarboek, de *Limburgsche Bijdragen*. Hierin werden de bekroonde opstellen van de door Het Leesgezelschap uitgeschreven prijskampen gepubliceerd. De bijdragen gaven de Limburgse dichters, romanciers, essayisten en historici een forum waarop zij zich aan het Limburgse publiek konden voorstellen. Zo verschenen er onder impuls van Het Leesgezelschap belangrijke studies over de Hasseltse **rederijkerskamer De Rode Roos**, over de **Bokkerijders** en werd er gewerkt aan een bibliografisch repertorium van Limburgse auteurs.

Tot in de jaren 1930 overwoog de Vlaamse reflex. In 1928 werd een luisterrijke **Hendrik van Veldeke**-herdenking op touw gezet, waaraan vooral **Leën**, **Xavier Byvoet** en **Jozef Droogmans** een belangrijke impuls gaven. Na de Tweede Wereldoorlog verloor Het Leesgezelschap zijn bezieling. Van 1942 tot

1949 lag elke activiteit stil. In 1953 (viering 60-jarig bestaan) en in 1965 (viering 60-jarig lidmaatschap van Monseigneur Pieter J. Broekx) waren er nog kleine heroplevingen, maar de *Limburgse Bijdragen* verschenen na 1961 praktisch niet meer. De nadruk kwam vooral te liggen op de interne werking: voordrachten, uitstapjes en een gezellig clubleven. De bibliotheek van Het Leesgezelschap werd in 1958 overgedragen aan de Provinciale Bibliotheek. Een kleine heropflakking was er nog met de viering van 750 jaar stad Hasselt in 1982, toen Het Leesgezelschap een bronzen beeld van De Langeman aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk onthulde. Het honderdjarige bestaan van het gezelschap in 1993 werd nauwelijks publiek gevierd. Momenteel is de vereniging geëvolueerd tot een gezelligheidsclub van vooral de **franskiljonse** burgerij, die geen uitstraling meer heeft op het Hasseltse socio-culturele leven.

LITERATUUR: *Limburgse Bijdragen*, nrs. 1-32 (1903-1983); – *Het Leesgezelschap 13 maart 1893 – 1953* (*Limburgse Bijdragen*, nr. 27, 1953); – ‘Koninklijke Maatschappij “Het Leesgezelschap” vierde jubilarissen te Hasselt’, in *Het Belang van Limburg* (12 november 1965); – ‘Kon. Vereniging “Het Leesgezelschap” vierde 75-jarig bestaan’, in *Het Belang van Limburg* (29 april 1968); – *Het Leesgezelschap naar de honderd* (*Limburgse Bijdragen*, nr. 31, 1980); – *Kroniek Hasselt 750 jaar stad* (*Limburgse Bijdragen*, nr. 32, 1983).

MARTIN KELLENS